

ΠΟΙΟΙ ΚΑΤΕΣΤΡΕΨΑΝ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΝΑΟΥΣ;

τοῦ Πρωτοπρ. Κυριακοῦ Τσουροῦ,
Γραμματέως τῆς Σ. Ἐ. ἐπὶ τῶν αἱρέσεων.

(α' μέρος)

Πολλά ἀπό τὰ «νεοεθνικά» ρεύματα, πού δραστηριοποιοῦνται καί στήν Ἑλλάδα, ἰσχυρίζονται συχνά, ὅτι οἱ χριστιανοί κατέστρεψαν τούς ναούς, τὰ ἱερά καί τὰ ἀγάλματα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς θρησκείας, καταστρέφοντας, ἔτσι, ἔργα τέχνης καί μνημεῖα πολιτισμοῦ. Γιά νά στηρίξουν αὐτό τόν ἰσχυρισμό τους, ἐπιστρατεύουν μεμονωμένα περιστατικά καί προβάλλουν περιπτώσεις ἀκραίας συμπεριφορᾶς ὡς τήν ἐπίσημη γραμμή τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας κατά τῆς ἀρχαίας θρησκείας.

«Ἡ Ὀρθοδοξία κατέστρεψε τούς ναούς μας», λένε¹. Σέ ἐρώτηση: «Τί πρόσφερε ἡ Ὀρθοδοξία στούς Ἕλληνες;», δίδεται ἡ ἀπάντηση: «Τήν καταστροφή ὅλων τῶν ναῶν, τῶν ἔργων τέχνης καί τῶν βιβλιοθηκῶν»². Οἱ χριστιανοί «ἔκαψαν ὅσα βιβλία δέν τούς βόλευαν, βεβήλωσαν τὰ ἑλληνικά ἱερά, κομμάτιασαν τὰ ἀγάλματα, γκρέμισαν τούς ἑλληνικούς ναούς, καταλήστεψαν τόν ἐθνικό πληθυσμό»³. Σέ συκοφαντικό ἄρθρο κατά τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑποστηρίζεται γιά τούς χριστιανούς, ὅτι «Ἡ πρώτη τους κίνηση ἦταν νά καταστρέφουν τούς ναούς καί τὰ ἀγάλματα τῶν Ἑλλήνων -στερώντας ἔτσι τόν κόσμο ἀπό ἀνεπανάληπτα δημιουργήματα τῆς ἀρχαίας τέχνης, γιά νά μή μείνει ἴχνος ἀπό τή "βδελυρή θρησκεία τῶν εἰδώλων"»⁴. Ὑπῆρχε, λένε, ἕνα κατευθυντήριο «σχέδιο», τό ὁποῖο κατηύθυνε τίς «χριστιανικές μάζες» ὥστε νά

καταστρέψουν ὅ,τι ἑλληνικό. «Δέν πρέπει ποτέ νά ξεχνᾶμε ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες», γράφουν, «ὅτι τὰ ἀκρωτηριασμένα ἀγάλματα πού θαυμάζουμε σήμερα στά μουσεῖα, οἱ ἐρειπωμένοι ναοί μπροστά στούς ὁποίους ἐκστασιάζονται οἱ καλλιτεχνικές φύσεις καί οἱ ἀρχαιόφιλοι... δέν εἶναι παρά τὰ φτωχικά λείψανα τοῦ τρομεροῦ μακελλεῖοῦ πού σπάραξε τήν ἑλληνική χώρα (καί ὄχι μόνο αὐτή) ἀπό τόν 4ο ὡς τόν 6ο τουλάχιστο αἰῶνα τῆς χρονολογίας μας»⁵.

Συχνά, γιά νά ἐνοχοποιήσουν τό Βυζάντιο, ἐπικαλοῦνται τίς ἐπιδρομές τοῦ Ἀλάριχου κατά τῆς Ἑλλάδος τό 396 μ.Χ. καί τίς καταστροφές πού προξένησε στούς ἀρχαίους ναούς⁶. Ὅμως, ἕνα τέτοιο «ἐπιχειρήμα» ἀποδεικνύεται ἔωλο, «δείγμα τῆς πιό χονδροειδοῦς προπαγάνδας ἢ ἀγνοίας» ἐκ μέρους τῶν «νεοεθνικῶν». Καί τοῦτο διότι, ἀποκρῦπτουν ὅτι ὁ Ἀλάριχος δέν ἦταν Βυζαντινός ἀλλά Γότθος, ὅπως καί οἱ μοναχοί πού τόν συνόδευαν στίς καταστροφές ἦταν αἰρετικοί ἀρειανοί, τούς ὁποίους ὁ ἴδιος ὁ Θεοδόσιος εἶχε καταδιώξει ἕνα χρόνο πρίν⁷.

Βεβαίως, κανεῖς δέν μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ ὅτι ὑπῆρξαν, κατά τήν πορεία τῆς ἐπικράτησης τοῦ Χριστιανισμοῦ, καί περιπτώσεις ἀνεξέλεγκτης ἐκδικητικῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἐπί αἰῶνες καταδιωκομένων Χριστιανῶν κατά τῶν θρησκευτικῶν συμ-

5. Περιοδ. «Διήπτετες», τ. 27, σσ. 26-27. Βλ. καί περιοδ. «Ἀπολλώνιο Φῶς», τ. 70, σ. 66.

6. Βλ. Στεφ. Μυτιληναίου, Ὁ Μονοθεϊσμός στήν ἀρχαία Ἑλλάδα..., σσ. 11 ἔξ.

7. Βλ. περισσότερο καί ἀναίρεση αὐτοῦ τοῦ ἰσχυρισμοῦ στό Στ. Φανού, Ὁδηγός βιβλίων γιά τήν ἀρχαία Ἑλλάδα, τόμ. Β', σσ. 318 ἔξ.

1. Περιοδ. «Διήπτετες», τ. 31, σ. 34δ.

2. Στό ἴδιο, τ. 43, σ. 36.

3. Περιοδ. «Ἄβατον», τ. 6, σ. 44.

4. Μάρ. Πλωρίτης, ἐφημ. «Τό Βῆμα», 11.6.2000.

βόλων τῶν πρώην διωκτῶν τους. Ἡ, ἀκόμη, καί αὐστηρές αὐτοκρατορικές ἀποφάσεις ἐναντίον ἐκπροσώπων τῆς ἀρχαίας εἰδωλολατρικῆς θρησκείας ἢ νόμοι πού ἐπέβαλλαν τὸ κλείσιμο τῶν εἰδωλολατρικῶν ναῶν. Ὁ αὐτοκράτορας Θεοδόσιος ὁ Β' ὑπέγραψε καί νόμο μέ ἐντολή καταστροφῆς ναῶν καί ἱερῶν τῆς ἀρχαίας θρησκείας. Ὅμως, ὅλα αὐτά, δέν ἦταν οὔτε μιά γενικευμένη τακτική ἐναντι τῶν ἀρχαίων ναῶν, οὔτε -πολύ περισσότερη- ἡ στάση τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Χριστιανισμός ἀρχίζει νά ἐπικρατεῖ στά χρόνια τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Τό ἐρώτημα, λοιπόν, πού τίθεται εἶναι: ἀπό τότε καί στό ἐξῆς καταστράφηκαν οἱ ἀρχαῖοι ναοί ἢ μήπως πολλοί ἀπ' αὐτούς ἦταν ἤδη κατεστραμένοι ἢ ἐγκαταλελειμμένοι; Γιατί, γιά νά μιλήσει κανεῖς γιά καταστροφές ἀρχαίων ναῶν ἀπό τούς χριστιανούς πρό τοῦ Μ. Κωνσταντίνου εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου παράλογο.

Σ' αὐτό τό ἐρώτημα ἔχουν ἀπαντήσει εἰδικοί καί ἐγκρατεῖς τῶν ἱστορικῶν πραγμάτων ἐπιστήμονες. Ἐμεῖς ἐδῶ θά περιοριστοῦμε νά ἐπιστρατεύσουμε κείμενα πού προέρχονται ἀπό τούς ἴδιους τούς ὀπαδούς καί ἐκπροσώπους τοῦ σύγχρονου πολυθεϊσμοῦ, μέσα ἀπό τά ὅποια ἀποδεικνύεται περίτρανα, ὅτι πολλοί ναοί καί ἱερά τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς θρησκείας εἶχαν ὑποστῆ ὀλοκληρωτικές καταστροφές καί βανδαλισμούς αἰῶνες πρὶν τὴν ἐμφάνιση τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Καί πρωτίστως, θά ἐπικαλεσθοῦμε κείμενα ἐπιφανοῦς ἐκπροσώπου τοῦ «Ἑπάρχου Συμβουλίου τῶν Ἑλλήνων Ἐθνικῶν», ὁ ὁποῖος καίτοι τάσσεται μ' ἐκείνους πού ἰσχυρίζονται, ὅτι οἱ χριστιανοί κατέστρεψαν τά ἀρχαῖα μνημεῖα, ἐν τούτοις, ὁμολογεῖ, καταγράφοντας ἱστορικά γεγονότα, ποιά ἦταν πράγματι ἡ κατάσταση τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἱερῶν μερικούς αἰῶνες πρὶν ὁ Χριστιανισμός ἐδραιωθεῖ,

ὡς ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία. Καί βεβαίως, ἡ γνώμη του εἶναι ἰδιαίτερος βαρύνουσα, γι' αὐτό θά μεταφέρουμε ἐδῶ αὐτούσια τὰ δικά του κείμενα.

Ὁ συγγραφέας, λοιπόν, στό τρίτομο ἔργο του «Ἑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων νόσου», τόμ. Γ', «Ἡ συρρίκνωση τῆς ἀρχαίας ψυχῆς», (ὁ τρίτος τόμος τοῦ βιβλίου φέρει τὸν ὑπότιτλο «Ἐς ἔδαφος φέρειν»), μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἤδη ἀπὸ τὸν 3ο π. Χ. αἰῶνα ἀρχίζει ἡ καταστροφή ἑλληνικῶν πόλεων καί ἱερῶν ἀπὸ ἐπιδρομείς. Ἐπικαλούμενος τὸν Κυρ. Σιμόπουλο, γράφει ὅτι πρῶτοι οἱ Αἰτωλοί, τὸν 3ο π.Χ. αἰῶνα, «ἀπογύμνωσαν ἢ κατέστρεψαν τὰ ἱερά καί τούς τόπους λατρείας πού ἀποτελοῦσαν τὸν κυριότερο συνδετικό ἴστό, τὸν θρησκευτικό δεσμό μεταξύ τῶν κρατουπόλεων... Τὸ 219 π. Χ. ὁ στρατηγός τῆς αἰτωλικῆς Συμπολιτείας Σκόπας, κυριεῦει τὸ Δῖον τὴν ἱερὴ πόλη τῶν Μακεδόνων καί καταστρέφει τὰ πάντα. Γκρεμίζει ὅλα τὰ κτίσματα, πυρπολεῖ καί τούς χώρους λατρείας. Τὰ ἴδια καί στό ἱερό τῆς Δωδώνης ἀπὸ τὸν στρατηγὸ τῶν Αἰτωλῶν Δωρίμαχο. Καταπάτησε κάθε ἱερό καί ὅσο γράφει ὁ Πολύβιος»⁸.

Στὴν συνέχεια, ὁ Φίλιππος μέ τούς Μακεδόνες του, σέ ἀντίποινα, «πυρπόλησαν καί κατεδάφισαν τὰ ἱερά καί ἀνέτρεψαν ἢ κατέστρεψαν 2.000 ἀνδριάντες». Καί δέν περιορίστηκαν μόνο στὴν Αἰτωλία, ἀλλὰ προχώρησαν καί στὴν Ἀττική, τὸ 200 π. Χ., ὅπως ἐξιστορεῖ ὁ Λίβιος, ὅπου «Κατέστρεψαν καί τὰ μνημεῖα καί ἀνέσκαψαν τούς τάφους διασκορπίζοντας τὰ ὀστᾶ τῶν νεκρῶν»⁹.

Ἀκολουθοῦν οἱ ἐπιδρομές τῶν Ρωμαίων, πού κράτησαν δύο ὀλοκληροὺς αἰῶνες καί ἔφεραν πράγματι «ἐς ἔδαφος» πόλεις, ναοὺς, ἱερά καί ἀγάλματα σέ ὀλοκληρὴ τὴν Ἑλλάδα. Τὸ 194 π. Χ., ὁ Τίτος Φλαμίνιος, μετὰ τὴν νίκη του κατὰ τοῦ

8. Βλ. Ρασσιά, Ἑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων νόσου, τόμ Β', Ἡ συρρίκνωση τῆς ἀρχαίας ψυχῆς, σ. 50.

9. Αὐτόθι, ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Κυρ. Σιμόπουλου, Ἐνεοκρατία, Μισελληνισμός καί Ὑποτέλεια, Αθήνα, 1990.

Φιλίππου, «στέλνει καραβιές όλόκληρες από κλεμμένα μαρμάρια και χάλκινα αγάλματα για να κοσμήσουν τό θρίαμβό του στη Ρώμη»¹⁰.

Τό 189 π.Χ., «ὁ Μάρκος Φούλβιος Νοβιλί-ορ λεηλατεῖ σύμφωνα μέ τήν καταγραφή τοῦ Πολύβιου τήν Ἀμβρακία **συμπεριλαμβανομένων καί τῶν Ἱερῶν τῆς** καί στέλνει σά λάφυρα στη Ρώμη, αγάλματα, επιγραφές καί θησαυρούς»¹¹. Τό 181 π.Χ., «ἡ Σύγκλητος **εἶχε ρίξει στήν πυρά τά ἔργα τῶν Πυθαγορείων**»¹².

Τό 87 π.α.χ.χ.¹³, «ὁ ἄξεστος Σύλλας, καταστρέφει τήν Ἀθήνα πού εἶχε συμπαραταχθεῖ μέ τόν Μιθριδάτη, καί ἀμέτρητα αγάλματα, πίνακες ζωγραφικῆς καί θησαυροί, γίνονται ἀντικείμενα λεηλασίας καί μεταφέρονται στη Ρώμη, συμπεριλαμβανομένης τῆς ὀνομαστῆς **βιβλιοθήκης τοῦ Ἀπελλικῶνος** καί τοῦ περίφημου πίνακα τοῦ Ζεύξιδος... Ὁ ἴδιος ἄρπαγας στρατοκράτης ἦταν ἐπίσης αὐτός πού ἄρπαξε **τό χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ Ἀλαλκομένειου ἱεροῦ τῆς Βοιωτίας**, ἔβαλε χέρι στά ἱερά τῆς Ἐπιδαύρου... τῆς Ὀλυμπίας καί τῶν Δελφῶν»¹⁴.

Τό 55 π.α.χ.χ., «ὁ φοβερός Βέρρης... λεηλάτησε τά καλλιτεχνήματα καί τούς θησαυρούς ὅλης τῆς νότιας Ἑλλάδας, ἔκλεψε τό χρυσό ἀπό τόν Ναό τῆς Ἀθηνᾶς στήν Ἀθήνα... ἄρπαξε ἀπό τήν Τένεδο τό λατρευτικό ἄγαλμα τοῦ τοπικοῦ ἡμίθεου Τέννητος, καταλήστεψε τόν πανάρχαιο Ναό τῆς Ἥρας στή Σάμο, τό Ναό τῆς Ἀρτέμιδος στήν Πέργαμο, λεηλάτησε ὅλα τά μνημεῖα τῆς Ἀσπένδου στήν Παμφυλία»¹⁵.

«Ὁ Αὐγουστος... κλέβει ἀπό τήν Τεγέα καί μεταφέρει στη Ρώμη τό περίφημο ἄγαλμα τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς... Ὁ Καλιγούλας διά-

λεγε ἑλληνικές προτομές καί πρόσταζε νά τίς ἀποκεφαλίζουν καί νά προσθέσουν σέ αὐτές τό δικό του κεφάλι(!)... Ὁ Νέρωνας, κλέφτης ἐπίσης πεντακοσίων χάλκινων γλυπτῶν ἀπό τούς Δελφούς...»¹⁶.

Συμπερασματικά, ὁ ἐν λόγω συγγραφέας μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ Ρωμαῖοι «μέσα σέ λιγώτερο ἀπό δύο αἰῶνες τῆ μετέτρεψαν (τήν Ἑλλάδα) σέ ἐρειπωμένη ἐπαρχία τους, σέ μιά χώρα ὅπου **“οἱ λίθοι μόνον”** θύμιζαν **“τῆ σεμνότητα καί τό μέγεθος τῆς Ἑλλάδος”** (Δίων Χρυσόστομος)». Καί καταλήγει: «ὁ Πausanias (σφ. 2ος μ. Χ. αἰ.) οὐσιαστικά θά δεῖ καί θά περιγράψει μιά χώρα ἐρειπωμένη καί ὀλιγάνθρωπη, τῆς ὁποίας ἀρκετές πόλεις εἶναι ἤδη ἔρημες, **τά δέ ἱερά εἶναι κατά πλειοψηφία χορταριασμένα καί μέ γκρεμισμένες τίς στέγες...** Ὁ Ρωμαῖος ποιητής Γιουβενάλλης... θά γράψει ἐπίσης καί τά ἐξῆς:... Σήμερα δέν μπορεῖς νά ἀρπάξεις ἀπό αὐτούς, ὅταν πατήσεις τό φτωχό τους τόπο, τίποτε ἄλλο ἀπό μερικά βόδια καί φοράδες, τούς ἐφέστιους Θεούς ἀπό τό σπιτικό τους καί κανένα περίεργο ἄγαλμα, **ἄν ἔχει μείνει κανένα στά ἱερά τους...**»¹⁷.

Αὐτά ἐξιστορεῖ μέ ἐθνικό πόνο ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Υ. Σ. Ε. Ε. -καί μᾶς βρῖσκει συμπάσχοντα, γιατί ἔχει ἀπόλυτο δίκιο. Ὅμως, πῶς συμβιβάζονται ὅλα αὐτά μέ ἐκεῖνα τά «ἀποφθεγματικά» πού ἀκούσαμε πιό πάνω, ὅτι οἱ χριστιανοί «ἔκαψαν ὅσα βιβλία δέν τούς βόλευαν, βεβήλωσαν τά ἑλληνικά ἱερά, κομμάτιασαν τά αγάλματα, γκρέμισαν τούς ἑλληνικούς ναούς, καταλήστεψαν τόν ἐθνικό πληθυσμό», καί ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία προσέφερε «Τήν καταστροφή ὅλων τῶν ναῶν, τῶν ἔργων τέχνης καί τῶν βιβλιοθηκῶν»;

Παρόμοιες «ὁμολογίες» συναντᾶμε καί σέ ἄλλα περιοδικά. Ἐπιλεκτικά μεταφέρουμε ἐδῶ δύο ἀκόμη ἀντιπροσωπευτικά

10. Αὐτόθι, σ. 58.

11. Αὐτόθι, σ. 60.

12. Αὐτόθι.

13. Πρίν. ἀπαρχήν. χριστιανικῆς. χρονολογίας.

14. Αὐτόθι, σ. 61, (ὑπογραμμίσεις δικές μας).

15. Αὐτόθι.

16. Αὐτόθι, σ. 62.

17. Αὐτόθι, σσ. 62-63. (καί δικές μας ὑπογραμμίσεις)